

fekéiát szállított – feltehetően a Várkert lejtőjében is folytatódnia kell. Kevésbé valószínű, hogy a sétautakkal szabdalt lejtőn szabadon terítették volna a szennyvizet. A csatorna szélessége 60 cm, boltozati gerince a homlokzattól 60 cm-re van. A 15 cm vastag boltozat tetje a restaurátorműhely csatorna kilépésénél (3. árok) 60 cm mélyen jelentkezett, míg az épület és kerítés csomópontjánál (7. árok) már 80 cm-en bukkant elő. Itt a csatorna mérhető belmagassága 110 cm volt. A csatorna 1846 után, Pulszky Ferenc tulajdonlása idején készült. A 7. árokban a csatorna mellett egy az épület felé ÉNy-ról futó középkori kőfalat találtunk, melyet a csatornával részben szétromboltak. A fal mellett mélyre futó gödör vagy helyiség 16–17. századi leletanyaggal és omladékkal betöltött. A terület kutatását 210 cm mélységnél abbahagytuk.

A D-i homlokzat előtt hét árkot, illetve szondát nyitottunk. Megállapítottuk, hogy a már korábban a vízvezetékcserenél a homlokzat Ny-i felénél megfigyelt, Pulszky Ferenchez köthető csapadékcsatorna a homlokzat mindkét szárnyánál megvan. A csatornák a későbbi közműfektetésekkel több ponton roncsoltak. Eredetileg a kocsibehajtó két oldaláról indultak, a homlokzattal párhuzamosan attól 100–110 cm-re futó gerinccel, 60 cm átlagszélességű, 80 cm belmagasságú csatornák a két rizalit alá futnak be a korábban ott működő ürgödörkbe, majd onnan kilépve a Ny-i és K-i homlokzattal párhuzamos csatornában folytatódnak. A kocsibehajtó Ny-i belső sarkában közvetlenül került elő a csatorna indítónyelője, benne az ejtőcsőből egy csonk. E maradvány alapján a központi kupola és a középrizalit csapadékvizeit a jelenlegi megoldástól eltérően közvetlen ejtőcsővel vezették le a középrizalit és kocsibehajtó csatlakozásában. Az utolsó cső 110-es óncső volt. A D-i homlokzat Ny-i felében, a zöldterületben nyitott (1. sz.) árokban a téglacsatorna sértetlen szakasza került elő. Attól D-re egy az árokban harántirányban futó, 240 cm vastag középkori kőfal került elő 150–160 cm mélységben. A visszabontott falra középkori és későbbi rétegek takaraktak rá. E fal hasonló vastagságú párjára a korábbi kutatás már rátalált. Feltehetően egy téglány alakú robusztus épület húzódik a díszpark járdája alatt. Az épület belső tere nagy mélységű lehet, ugyanis a betöltési rétegeken nagymérvű roskadás figyelhető meg. E folyamat napjainkban is tart. Erre utal a járda itteni megsüllyedése. A 6 m hosszú árokban a betöltési rétegek 140–150 cm mélységig kifejezetten szárazok voltak. A Ny-i rizalit D-i falánál húzott (10. sz.) árok 2,3 m hosszban 110 cm mélységben átforgatott köves betöltés volt, mely az 1970-es felújításhoz köthető. Lényeges megfigyelés, hogy az épület fala mellől eltávolított járda helyén a talaj száraz volt, míg a burkolattal fedett részen már a burkolat alatt közvetlenül is magasan jelentkezett a talajnedvesség.

A kocsibehajtó DNY-i sarkának kutatásánál a burkolat alatt 42 cm mélyen került elő az alapozási kiugrás. A szelvény egyik felében 110 cm, másik felében 160 cm mélységig hatoltunk le. Az alapozás alját itt még nem

értük el, 126 cm mélyen késő középkori leégett járósintet találtunk. A talaj itt is közvetlenül a burkolat alatt már nagyon nedves volt, megfigyelhető volt a nyitott szelvényben a gyors nedvességvesztés, mely zsugorodással társult. A statikailag kényes pont nagyobb mélységű kutatását nem folytattuk.

A D-i homlokzat K-i felében a zöldterületben húzott (2. és 4.) két árokban előkerült a téglacsatorna a már korábban ismertetett paraméterekkel. A 2. árokban erősen sérült korábbi közművek miatt. Az árokban a kutatás legmélyebb pontja 180 cm volt. A 155 cm mélyen jelentkező késő középkori járósint átégett volt és D-i irányban erősen lejtett. E területen e szint alatt egy nagyobb gödörre vagy árokra kell számítani a homlokzattal párhuzamosan, ami folyamatosan roskadt korábban. A járósint lejtése is ennek köszönhető. A talaj állapotáról e két szelvényben is elmondható, hogy száraz 140–150 cm mélységig, s csak az után jelentkeznek a nedvesedés.

A K-i rizalitról húzott 3,1 m-es árokban a faltól 310 cm-re megtaláltam 80 cm mélyen az épület elektromos kábelét kábeltéglával fedve. Az épület alapozási kiugrása 30 cm, az első késő középkori rétegek 80 cm mélyen jelentkeztek.

A faltól 2 m-re egy kora újkori nagy beásás rétegei jelentkeztek. Ezen árok vagy gödör a kutatás határánál, 160 cm-nél mélyebbre hatol és folyamatosan roskad. A szondában megfigyelhető volt, hogy a fal mellett korábban eltávolított járda helyén a talaj szárazabb, míg a zárt burkolatú részekben a talajnedvesség magas. Az épület K-i homlokzatán a pincaajtó és a kerti kapu közötti szakaszon a 220 cm mély szondában legalul is csak 17. századi feltöltést találtunk. A Pulszky-féle csapadékcsatorna, mely a homlokzat D-i felében a fallal párhuzamosan megvan, itt nem került elő. Feltehetően még a pincaajtótól D-re a faltól elkanyarodva talán az egykori istálló irányába fordulhat. A kutatás befejezése után a burkolatokat helyreállítottuk.

MAJCHER TAMÁS

277. Szécsény, Harnold L. utca 16.

(Nógrád megye) Ú

2002. május 5–9. között megelőző ásatás során a gázvezeték csőszintje alatt 100 centiméterrel egy karakteres kültéri járófelület került elő, valószínűleg útrészlet. Korát a rajta talált kerámia- és vasanyag az újjátelepítés (18. század eleje) időszakára határozza meg. A munkát e rétegnél lezártuk, mivel e réteg máshol is megfogható, karakteres határt jelent.

MAJCHER TAMÁS

278. Szécsény, Rákóczi út 97.

(Nógrád megye) Kö, Ú

A Rákóczi út 97. sz. ház kapubejárójánál végeztünk 2002. augusztus 27–28-án szennyvízbekötést megelőző feltárást. Nyitottunk egy 1,5 m széles és 6 m hosszú árkot. A

felső rétegekből zömmel 19–20. századi leletanyag került elő, illetve néhány cölöplyuk. 60 cm-es mélységtől lefelé már egyre gyakrabban jelentkeztek középkori cserépek. 120 cm mélyen találtunk egy igen laza betöltési réteget, mely feltehetőleg a középkori városfalat körülvevő sáncárokhoz tartozik. Magát a sáncárkot azonban már nem tudtuk kibontani.

BÁCSMEGI GÁBOR

279. Székesfehérvár, Jókai utca 8.

(Fejér megye) Kö, Ú

A telek Ny-i felében húzódik a középkori városfal, kb. 21 m-re a mai beton támfaltól É-D-i irányban. A városfal helyét a Jókai utca 6. számú ház É-i falában egy felmenő falcsont mutatta. Egy árkot ástunk a ház udvarán, kettőt az épület belsejében. Újkori pince falai és téglaboltozata került elő az 1. számú (udvari) árokban a városfal Ny-i oldalán. Az újkori pince téglaboltozatát 35 cm-re találtuk meg a mai udvarszint alatt. Az egyes számú árokban talált városfalat egy téglával boltozott, K-Ny-i irányú csatorna vágta ketté, 85 cm-rel az udvari betonjárda szintje alatt. Az árok délkeleti sarkában egy, a városfalhoz épített középkori ház falcsontját tártuk fel. Megfigyeléseink szerint a falat tört kövekből, fehér habarcsba rakták. A középkori városfalat három (1., 2., 3. sz.) árokban tártuk fel, összesen 13 m hosszúságban. A városfal szélessége 210–220 cm között mozgott. A fal zoklija 15–20 cm-re ugrott előre a városfal belülső (K-i) oldalán. A faltető 45 cm-rel feküdt az udvari járószint alatt, a zoklit a megmaradt faltetőtől 110 cm-rel mélyebben találtuk meg. A középkori városfalat törtkövekből, sárgásfehér habarcsba rakták. Belső járószintje az említett zoklival hozzávetőleg egyvonalban, a mai udvari járószint alatt 155 cm-re megtalált barna agyagos réteg felszínén lehetett. Magát a járószintet nem találtuk meg. Feltételezett szintje fölött agyagos, sóderes, törmelékes, égett, kevert feltöltési réteget találtunk. Az első periódusban kiépült újkori ház nyugati fala alatt az egykori virágbolt helyiségében két árokban is megtaláltuk a középkori városfal folytatását. A városfal K-i vonalát feltártuk, míg Ny-i vonala az említett ház Ny-i falának éle alatt futott. Egy falomlás alatt, a virágüzlet belsejében megtaláltuk a városfal felmenő falát is a 3. számú árokban. Az említett újkori ház DNy-i sarkánál egy leomlott falszakasz bizonyosságul szolgált arra, hogy a ház fala újkori, és a városfal külső szélére épült. Összességében a Jókai utca 8. számú ház és udvarának teljes szélességében feltártuk az É-D-i irányú városfalat. Toronyra, vagy bástyára utaló nyomot nem találtunk.

SIKLÓSI GYULA

280. Szigliget, Vár

(Veszprém megye) Kö

2002-ben a felsővár É-i részén folytattuk a vár feltárását. A várnak erről a részéről igen keveset tudtunk. Ki-

vételnek csak a kaputorony számított, annak legalábbis alaprajzi kiterjedését ismertük Guilio Turco felméréséről. Másrészt, mivel már az 1995–96-os években feltártam a felsővár É-i bővítményét, így voltak adatok a felvonóhid szerkezetéről is, ennek alapján teljes bizonyossággal lehetett számítani a farkasverem belső folytatásának is tekinthető ellensúly aknára is.

A 17. századi alaprajzok alapján csak azt lehetett tudni, hogy a várfalak mentén, mindkét oldalon lakóépületekre lehet számítani. Az árkoknak első lépésben az udvari szakaszait ástuk ki, majd ezek dokumentálása után tudtunk csak rátérni az árkok lakóépületen belüli szakaszára.

A várudvaron – az eddigieknek megfelelően – nagy mennyiségű építési törmelék volt, amely kevés kései leletanyagot tartalmazott csak. Az udvar nagy részén egyetlen járószintet találtunk. Több járószintet figyeltünk meg a kaputorony és az előbb említett ház végfalainak összekötése által létrejött – általunk „órszobának” nevezett – épületnél. Ennek az épületnek az udvar felől nem volt bejárata, egyedül a kaputorony felől lehetett megközelíteni.

A rendkívül nagyméretű kaputorony falait nagyon lepusztult állapotban találtuk meg. Az előbb említett ajtó kávájának a meghatározása is eléggé bizonytalan, igaz nem sokkal jobb állapotban maradt fenn az udvarra vezető másik ajtó sem. Az udvarra vezető ajtó kávéi is nagyon rossz állagúak, itt azonban a szárkövekből is találtunk néhányat. A torony építési korára sajnos nem találtunk adatot, nem volt vizsgálható a torony és a várfalak kapcsolata sem.

A K-i várfal mellett két háromosztatú házat tártunk fel. Az É-i ház alapjait és padlóját a sziklába vágták be, a falakat egy keskeny sziklataréjra építették fel. Bejárata mindkettőnek a középső helyiségből nyílt. A bejárattal szembeni fal mellett mindkettőben tűzhelyet tártunk fel, innét nyíltak a szobákban elhelyezett kályhák fűtőnyílásai. A D-i háromosztatú ház tűzhelye teljesen körbejárható volt, és a várfalban két fülkét, polcot alakítottak ki. A tűzhely felett szabadkémény vezetete el a füstöt, ennek D-i boltvállát és boltindítását tártuk fel. A szabadkémény teljes egészében téglából készült. A D-i helyiség kutatása során a felrobbant toronynak két újabb – az eddigiektől valamivel kisebb – faltömbjeit tártuk fel. Az épületnek ezt a részét a faltömbök statikai helyzete miatt nem tudtuk teljes egészében feltárni.

Az É-i háromosztatú ház, amint azt a padlóátvágásból előkerült leletek is bizonyítják a 17. század elején épült csak fel. Az „órszoba” azonban már feltehetően a 16. században épült, minden bizonnyal Turco felmérése után. A K-i oldal D-i háromosztatú házában feltárását nem tudtuk teljes egészében befejezni, az előbb említett D-i helyiségen kívül nem tudtuk átvágni a konyha padlóját, és nem maradt időnk megvizsgálni az épület falainak a K-i várfallal való kapcsolatát sem. Mindezekre már csak a következő ásatási idényben fog sor kerülni.

GERE LÁSZLÓ